

НЕОЗНАЧЕНІ НОМІНАТИВНО-РЕФЕРЕНЦІЙНІ ОДИНИЦІ ЯК ЗАСОБИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕФЕРЕНТІВ У ПЕРСПЕКТИВІ УЧАСНИКІВ ПОДІЙ

Статтю присвячено дослідженню особливостей функціонування неозначених номінативно-референційних одиниць в американському газетному дискурсі. Неозначені фрази відбивають сприйняття референтів із позиції стороннього спостерігача і будуються за певними структурно-семантичними моделями. Семантичні моделі визначають структуру неозначених номінативно-референційних одиниць на позначення перцептивної діяльності. Структурно-змістові моделі відтворюють будову неозначених фраз у предикативних конструкціях.

Вибір теми статті зумовлений зростанням інтересу до виявлення особливостей функціонування номінативних одиниць у медіадискурсі загалом і газетному, зокрема. Відображаючи у свідомості людини об'єкти, явища і події навколишньої дійсності, номінативні одиниці забезпечують смисловий зв'язок, цілісність, інформативність, комунікативність і прагматичність газетних текстів [1: 12-14; 2: 2-6; 3: 2-4; 4: 322-324; 5: 172]. Номінативно-референційні одиниці (НРО), утворені поєднанням іменників або іменних фраз з означеними або неозначеними детермінативами, здійснюють референцію до об'єктів дійсності через певні ментальні структури. Відсутність вичерпних даних про функціонування різновидів НРО у газетних текстах зумовлює **актуальність цього дослідження.**

Мета статті полягає у виокремленні структурно-семантичних моделей неозначених НРО в газетних текстах. Представлення референтів у перспективі учасників подій передбачає зображення у газетних повідомленнях об'єктів або суб'єктів із точки зору стороннього спостерігача як особи, з позиції якої подається інформація [6: 8-10; 7: 58-62], тобто журналіста або учасника подій. Неозначені фрази характеризують об'єкти в аспекті кольору, розміру, висоти та тривалості існування у зв'язку з етапами розумової діяльності людини: сприйняттям, уявою, плануванням та іменуванням. Із урахуванням сполучення неозначених фраз із дієсловами або іменниками, котрі позначають сприйняття або мисленнєву діяльність, виокремлюємо семантичні та структурно-змістові моделі побудови неозначених фраз, які можуть мати експліцитне або імпліцитне вираження. Семантичні моделі відбивають структуру неозначених фраз на позначення перцептивного сприйняття, планування, уяви й іменування. Структурно-змістові моделі відтворюють будову неозначених фраз у предикативних конструкціях. Спочатку проаналізуємо семантичні моделі.

Перцептивна модель відбиває структуру неозначених фраз, які у поєднанні з присудками відображають зорове або слухове сприйняття референтів або самопрезентацію суб'єктів. Різновиди зорового сприйняття позначаються сполученням неозначених фраз з дієсловами *look*, напр., *But yesterday, Chumley's looked more like a rebel in the winter of his life, an aging, hunched old man, than the spirited character he has been known as* [The New York Times 6.04.2007, B4]; *see*, напр., *But if you're driving by the John Burroughs Middle School on a late Tuesday afternoon and you see a guy with a touch of gray in his curly hair wandering around on the field looking a little lost, toss your kids and maybe a ball and a Gatorade over the fence* [The Los Angeles Times 11.06.2010], та *watch*, напр., *The old format, watching a Republican and a Democrat squabble on a morning show, is almost nonexistent on ABC, CBS and NBC today* [The Washington Times 4.06.2007]. У наведених прикладах неозначені фрази *a rebel; an aging, hunched old man; a guy; a Republican* та *a Democrat* репрезентують людей з точки зору стороннього спостерігача, про що свідчать дієслова на позначення перцептивного сприйняття *looked, see* та *watch*.

У газетних текстах перцептивна модель має два різновиди – дієслівно-експліцитний та імпліцитний. Дієслівно-експліцитна модель відображає структуру неозначених фраз, які у поєднанні з предикатом відтворюють зорове сприйняття об'єктів певного кольору, напр., *Today I saw a red-and-yellow sunset and thought, how insignificant I am* [The New York Times 24.06.2007].

Експліцитне представлення об'єктів слухового сприйняття забезпечується поєднанням неозначених словосполучень з дієсловами *hear, listen, play (music instruments)* та *sing*, напр., *Liberals who deride Bush's actions as extreme sang a different tune when their party's presidents used similar tactics* [The Los Angeles Times 17.07.2007]. Неозначена фраза *a different tune* позначає мелодію, яка сприймається слухом.

За імпліцитної перцептивної моделі неозначені фрази не сполучаються з дієсловами на позначення сприйняття, а використовуються при описі референта або події, напр., *A red and yellow banner above the front windows proclaims a "Blow Out Sale"* [The New York Times 25.02.2007, C14]. Відмінність наведених висловлень полягає в тому, що у першому неозначена фраза *a red-and-yellow sunset* експлікує перцептивне сприйняття об'єкта органами зору, доказом чого слугує дієслово *saw*. У другому прикладі неозначена фраза *a red and yellow banner* імплікує сприйняття, оскільки колір може сприйматися лише органами зору.

Імпліцитна перцептивна модель відбиває сполучення неозначених фраз із дієсловами, які позначають дії, що супроводжуються сприйняттям: *wear, dress* тощо, поєднуючись із назвами одягу (*skirt, shirt, jacket, coat, suit, tie*

тощо) та прикрас (*ring, ear ring, bracelet* тощо), напр., *Mrs. Ray, 47, wore a brightly flowered skirt, a pink jeans jacket, flip-flops, silver rings on each finger and an eyebrow ring. Her new students wanted to know how many tattoos she has ("just three") and whether eyebrow-piercing hurt. ("It did not")* [The New York Times 7.09.2005]. У наведеному фрагменті неозначені фрази *a brightly flowered skirt, a pink jeans jacket* та *an eyebrow ring* позначають одяг і прикраси вчительки, які сприймаються органами зору спостерігача.

Модель представлення уявного референта має граматичний і лексичний варіанти. Граматичний різновид відображає структуру неозначених фраз, які сполучаються з дієсловами у формі майбутнього часу, напр., *"One day I'll be a member of the ex-presidents club"*, *Mr. Bush told Bob Schieffer of CBS News in an interview last month* [The New York Times 6.02.2006], або модальними дієсловами, напр., *The Bush administration is pushing what should be an obvious policy change to help those most acutely in need* [The New York Times 4.08.2007]. У першому висловленні неозначена фраза *a member* позначає майбутню роль Джорджа Буша як члена клубу колишніх президентів. У другому прикладі неозначена іменна фраза позначає зміну політики Дж. Буша, яка репрезентується як припущення, відображене модальним дієсловом *should*.

Лексичний різновид моделі представлення уявного референта визначає будову неозначених фраз, які позначають предмет або результат планування, бажання, сподівання і передбачення, на що вказують дієслова *anticipate, fancy, foresee, hope, imagine, plan* тощо. Словосполучення, утворені за цією моделлю, позначають уявні об'єкти, напр., *The plan foresees a strong international presence for the time being* [The Washington Times 27-28.01.2007], або людей, які мають діяти у майбутньому внаслідок втілення сподівань або надій, напр., *She was being lured away by people with close ties to Mr. Lewis and the White House, who were hoping to replace her with a more partisan prosecutor* [The New York Times 4.05.2007]. У першому реченні неозначена фраза *a strong international presence* позначає міжнародних представників, присутність яких передбачена планом. У другому висловленні неозначене словосполучення *a more partisan prosecutor* характеризує прокурора, який має змінити діючого, на що вказує дієслово *hope*.

Неозначені фрази, побудовані за моделлю представлення уявного референта, відображають власну позицію особи та її бажання створити свій образ, напр., *He didn't plan to be an obstructionist* [The Washington Times 25.04.2007]. Неозначена одиниця *an obstructionist* позначає обструкціоніста, яким мовець не планував себе представити.

Модель іменування відображає будову неозначених фраз, що сполучаються з дієсловами, які називають сприйняті референти (*call, describe, express* та *name*), напр., *Alex Salmond, the SNP leader who hopes to become Scotland's "first minister", or chief executive, has described Blair as an "unquestioning client of the United States"* [The Los Angeles Times 7.05.2007]. У цьому висловленні неозначена фраза *an "unquestioning client of the United States"* характеризує Тоні Блера як "безсумнівного прибічника США".

Сполучення неозначених фраз із дієсловом *name* відбивають іменування, напр., *This page has long argued for naming an authoritative, energetic and internationally known Middle East peace envoy* [The New York Times 25.06.2007]. Відображаючи акт номінації, неозначене словосполучення *an authoritative, energetic and internationally known Middle East peace envoy* у поєднанні з дієсловом *name* одночасно відбиває низку характеристик Тоні Блера: авторитетність, енергійність, місію міжнародного миротворення на Середньому Сході. Неозначені фрази, побудовані за моделлю іменування, репрезентують почуття й емоції особи, поєднуючись із дієсловом *express* (to show or make known a feeling, an opinion etc. by words, looks or actions [8: 442]), напр., *At best, he expresses a willingness to understand the position of those who oppose it* [The Washington Times 21.02.2008]. Неозначена одиниця *a willingness* позначає бажання, прагнення, виражене людиною.

Орієнтаційна модель відбиває будову неозначених фраз із топонімами на позначення об'єктів, від яких суб'єкт перебуває на невизначеній відстані, напр., *He was arrested for the crime, but he escaped from a Venezuelan prison before standing trial* [The Los Angeles Times 11.05.2007]. Неозначена фраза *a Venezuelan prison* позначає в'язницю як один із багатьох об'єктів, від якого віддаляється особа.

Структурно-змістова модель визначає будову неозначених фраз, які використовуються у предикативних конструкціях. **Предикативна модель** відбиває структуру неозначених фраз, які представляють людину в аспекті її окремих рис, напр., *Mr. Yeltsin was a huge figure in an extraordinary time* [The New York Times 24.04.2007]; *"I think we are going to see a much different leadership style from John," said Rep. H. James Saxton, New Jersey Republican. "He is a very organized and focused individual"* [The Washington Times 6.02.2006]. Неозначена фраза *a huge figure* характеризує Бориса Єльцина як видатну особистість, а неозначене словосполучення *a very organized and focused individual* зображує сенатора як організовану людину. Неозначені одиниці, побудовані за предикативною моделлю, одночасно представляють кілька характеристик референтів, напр., *Iran, after all, is both an intensely hostile country and an aspiring nuclear power* [The Los Angeles Times 24.06.2007].

Різновидом предикативної моделі є **саморепрезентація** особи, за якої сполучення неозначених фраз з дієсловами (*portray, show, recreate* тощо) та зворотними займенниками відбиває уяву людини про саму себе [9: 138-140]. Неозначені фрази, побудовані за цією моделлю позначають осіб із певними переконаннями, принципами й відображають бажаний або небажаний образ учасників подій із їх власної точки зору, напр., *He was able to pivot off their extremism to show himself a pragmatist on the most important issue facing America* [The Los Angeles Times 28.04.2007]. Неозначена фраза *a pragmatist* позначає образ, який хоче прийняти учасник подій, про що свідчить дієслово *to show*, яке вказує на навмисне, свідоме представлення людини [10: 300-301]. Неозначені фрази, утворені

за моделлю саморепрезентації, позначають не лише людей, а й країни, що зумовлено їх метонімізацією, напр., *Iran has portrayed itself as a leading Muslim country* [The New York Times 4.06.2006]. Неозначене словосполучення *a leading Muslim country* характеризує Іран як провідну мусульманську країну.

Неозначені фрази зі значенням саморепрезентації фокусують увагу читача на особі та її рисах з метою акцентування соціальних характеристик, напр., *Since I'm a second-class citizen – a gay man – my seats for the ballgame of American discourse are way back in the bleachers* [The International Herald Tribune 14-15.04.2007], захоплення, напр., *"I'm a bike guy, and I like to plug in music on my iPod when I'm riding along to hopefully help me forget how old I am," Mr. Bush said at the 3M headquarters near St. Paul on Thursday* [The New York Times 6.02.2006], заняття чи професії *Kapuscinski considered himself a 'translator of cultures'* [The International Herald Tribune 31.01.2007]. Неозначені іменні словосполучення *a second-class citizen*, *a gay man* та *a bike guy* відбивають у наведених фрагментах саморепрезентацію людей, що займають певну позицію у суспільстві (*a second-class citizen*) та мають конкретні захоплення (*a bike guy*).

Ускладнений варіант предикативної моделі відбиває будову неозначених фраз, які вживаються після прийменника *as* і вказують на окремі властивості особи: стать, напр., *Is Hillary running as a woman?* [The International Herald Tribune 26.04.2007]; професію, напр., *I first met him as a budding AP journalist in my native Warsaw* [The International Herald Tribune 31.01.2007]; роль, напр., *He has sought to carve out a niche in London as a host of glittery events in conjunction with Gorbachev* [The International Herald Tribune 21.01.2009]. Неозначені фрази, побудовані за цією моделлю характеризують країни, напр., *Boundaries based on the pre- 1967 borders, a just solution for Palestinian refugees that respects Israel's identity as a Jewish state, an imaginative remapping of Jerusalem along the lines suggested by President Clinton in December 2000* [The New York Times 25.06.2007].

Для репрезентації референта за кількома властивостями використовуються неозначені фрази, одночасно утворені за моделлю перцептивного сприйняття й ускладненої предикативної моделі з прийменником *as*, напр., *Blair is far better liked in the United States than in his native country, where he is seen as a somewhat corrupt, double-talking water-carrier for President Bush* [The Los Angeles Times 11.05.2007]. Неозначена фраза *a somewhat corrupt, double-talking water-carrier* репрезентує конкретні характеристики Тоні Блера, виявлені внаслідок зорового сприйняття стороннім спостерігачем прем'єра в Сполучених Штатах, про що свідчить присудок *is seen*.

Сполучення неозначених фраз із числівниками представляє референти в аспекті розміру, об'єму і вартості, напр., *Gambling interests pitched casinos as a way to help rejuvenate the tourism industry and to bring \$86 million a year in tax revenue to a state facing a projected \$1.2 billion deficit* [The New York Times 26.02.2010]. У наведеному прикладі неозначена фраза *a projected \$1.2 billion deficit* позначає прогнозований дефіцит у 1.2 мільярди доларів.

Неозначені словосполучення з топонімом репрезентують різноманітні установи в аспекті їх локалізації в певному місці, відображаючи безпосередню взаємодію суб'єкта з ними, напр., *Vance went to Iraq in 2004, first to work for a Washington-based company. He later joined a small Baghdad-based security company* [The International Herald Tribune 19.12.2006, 2]. У наведеному висловленні неозначені фрази *a Washington-based company* та *a small Baghdad-based security company* характеризують дві компанії за рахунок їх співвіднесеності з конкретними містами – Вашингтоном і Багдадом.

Таким чином, неозначені номінативно-референційні одиниці у газетному дискурсі будуються за семантичними і структурно-змістовими моделями, які відбивають сприйняття референтів із позиції стороннього спостерігача. Семантичні моделі відображають структуру неозначених фраз на позначення перцептивного сприйняття, планування, уяви й іменування. Структурно-змістова модель формує неозначені фрази, які використовуються у предикативних конструкціях. **Перспективу подальшого дослідження** вбачаємо у використанні отриманих результатів для зіставного аналізу неозначених номінативно-референційних одиниць англійської мови та їх українських відповідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемова Л. В. Функціонування категорії оцінності в сучасному аналітичному публіцистичному тексті / Л. В. Артемова // Проблеми семантики, слова, речення та тексту / [відп. ред. Н. М. Корбозерова]. – К. : Київськ. нац. лінгв. ун-т, 2002. – Вип. 8. – С. 11–15.
2. Гилева А. В. Оценочные стратегии в языке британской качественной прессы : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / А. В. Гилева. – Москва, 2005. – 26 с.
3. Дроздов М. В. Прагматические характеристики информационных текстов в средствах массовой информации : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / М. В. Дроздов. – Москва, 2003. – 18 с.
4. Шевчук М. В. Прагматичний аспект дослідження дискурсу преси / М. В. Шевчук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2008. – Вип. 10. – С. 322–327.
5. Юрченко М. Г. Явище гіпертексту і порівняння його з друкованими засобами інформації / М. Г. Юрченко // Проблеми семантики, слова, речення та тексту / [відп. ред. Н. М. Корбозерова]. – К. : Київськ. держ. лінгв. ун-т, 2000. – Вип. 4. – С. 172–175.
6. Єрмоленко С. С. Категорія "позиція спостерігача" у функціональному та семіотичному висвітленні / С. С. Єрмоленко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 2004. – № 37–38. – С. 8–12.
7. Кайда Л. Г. Позиція автора в публіцистичній стилістичній концепції / Л. Г. Кайда // Язык современной публицистики : [сб. статей] / отв. ред. Г. Я. Солганик. – М. : Флинта. Наука, 2005. – С. 58–66.

8. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / [edited by Sally Wehmeier]. – [The sixth edition]. – Oxford : Oxford Univ. Press, 2000. – 1539 p.
9. Creswell C. The use of emphatic reflexives with NPs in English / C. Creswell // Information sharing : Reference and Presupposition in Language Generation and Interpretation. – CSLI Publications., 2002. – P. 137–166.
10. Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс : лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти : [монографія] / С. І. Потапенко. – Ніжин : Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2009. – 391 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Artemova L. V. Funktsionuvannia kategorii otsinnosti v suchasnomu analitychnomu publitsystychnomu teksti [Functioning of the Evaluation Category in the Modern Analytical Publicist Text] / L. V. Artemova // Problemy semantyky, slova, rechennia ta tekstu [The Issues of Semantics, Word, Sentence and Text] / [vidp. red. N. M. Korbozerova]. – K. : Kyivsk. nats. lingv. un-t, 2002. – Vyp. 8. – S. 11–15.
2. Giliova A. V. Otsenochnye strategii v yazyke britanskoi katchestvennoi pressy [Evaluative Strategies in the Language of the British Qualitative Press] : avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Germanskіe yazyki" / A. V. Giliova. – Moskva, 2005. – 26 s.
3. Drozdov M. V. Pragmaticheskie kharakteristiki informatsionnykh tekstov v sredstvakh massovoi informatsii [Pragmatic Characteristics of the Informational Texts in the Mass Media] : avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Germanskіe yazyki" / M. V. Drozdov. – Moskva, 2003. – 18 s.
4. Shevchuk M. V. Pragmatychnyi aspekt doslidzhennia dyskursu presy [Pragmatic Aspect of the Press Discourse Research] / M. V. Shevchuk // Naukovyi visnyk Volynskogo natsional'nogo universytetu imeni Lesi Ukrainky [Scientific Journal of the Volyn' National University Named after Lesia Ukrainka]. – 2008. – Vyp. 10. – S. 322–327.
5. Yurchenko M. G. Yavysheche gipertekstu i porivniannia iogo z drukovanyimi zasobami informatsii [Hypertext Phenomenon and its Comparison with the Printed Means of Information] / M. G. Yurchenko // Problemy semantyky, slova, rechennia ta tekstu [The Issues of Semantics, Word, Sentence and Text] / [vidp. red. N. M. Korbozerova]. – K. : Kyivsk. nats. lingv. un-t, 2000. – Vyp. 4. – S. 172–175.
6. Yermolenko S. S. Kategoriiia "pozitsiia sposterigacha" u funktsional'nomy ta semiotychnomy vysvitleni [The Category of the "Observer's Standpoint" / S. S. Yermolenko // Visnyk Kyivskogo natsional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Inozemna filologia [Kyiv National University Named after Tarasa Shevchenko. Foreign Philology]. – 2004. – № 37–38. – S. 8–12.
7. Kaida L. G. Pozitsiia avtora v publitsystike. Stilisticheskaia kontseptsiiia [Author's Standpoint in the Publicist Literature. Stylistic Conception] / L. G. Kaida // Yazyk sovremennoi publitsistiki [The Language of the Modern Publicist Literature] : [sb. statei] / [otv. red. G. Ya. Solganyk]. – M. : Flinta. Nauka, 2005. – S. 58–66.
8. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / [edited by Sally Wehmeier]. – [the sixth edition]. – Oxford : Oxford Univ. Press, 2000. – 1539 p.
9. Creswell C. The use of emphatic reflexives with NPs in English / C. Creswell // Information sharing : Reference and Presupposition in Language Generation and Interpretation. – CSLI Publications., 2002. – P. 137–166.
10. Potapenko S. I. Suchasnyi anglomovnyi media-dyskurs : lingvokognityvnyi i motyvatsiinyi aspekty [The Modern English Media Discourse : Lingual Cognitive and Motivational Aspects] : [monografiia] / S. I. Potapenko. – Nizhyn : Vydavnytstvo NDU imeni Mykoly Gogolia, 2009. – 391s.

Матеріал надійшов до редакції 15.01. 2013 р.

Мосиенко Е. В. Неопределённые номинативно-референтивные единицы как средства представления референтов в перспективе участников событий.

Статья посвящена исследованию особенностей функционирования неопределённых номинативно-референтивных единиц в американском газетном дискурсе. Неопределённые фразы отражают восприятие референтов с позиции постороннего наблюдателя и формируются соответственно конкретным структурно-семантическим моделям. Семантические модели определяют структуру неопределённых номинативно-референтивных единиц, обозначающих перцептивную деятельность. Структурно-содержательные модели отображают структуру неопределённых фраз в составе предикативных конструкций.

Mosiyenko O. V. Indefinite Nominative-Referring Units as Means of Representing Referents from the Onlooker's Point of View.

The article deals with the peculiarities of indefinite nominative-referring units in the American newspaper discourse. These units represent the referents from onlooker's point of view. The indefinite nominative-referring units are built according to semantic and structural patterns. The semantic patterns determine the structure of indefinite units that denote perceptive activity. The structural patterns reveal the structure of indefinite units as the components of predicative constructions. The indefinite nominative-referring units characterize objects in relation to their colour, size, height and in accordance with the stages of mental activity of the individual. The semantic patterns of indefinite nominative-referring units are distinguished on the basis of such processes as perception, imagination, planning and naming.